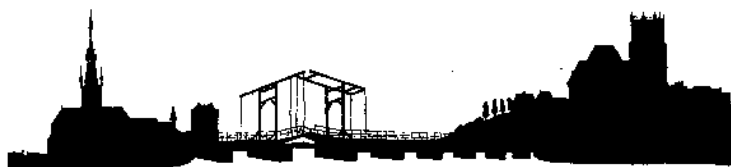

Oudheidkundige Kring "Geertruydenberghe"

Opgericht op 12 november 1974
Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

MEDEDELINGEN

Colofon:

37e jaargang, nummer 8, okt. 2011

Correspondentie:

Nassastraat 13, 4931 XE Geertruidenberg

Mededelingen:

mariette@marts-art.nl

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer: Rabobank 115600310

LEZING 'DE ERFENIS VAN KORTJAKJE' 250 jaar boekjes vol zilverwerk

Spreker: Dhr. Bernard van Noordwijk
Datum: Donderdag 20 oktober 2011
Locatie: Cultureel Centrum 'De Schattelijk'
Tijd: 20.00 uur

De ondertitel van de lezing luidt '250 jaar boekjes vol zilverwerk'. Dit opschrift geeft meteen de strekking van zijn lezing aan. Het betreft een geïllustreerde inleiding over zilveren sluitingen en beslag op antieke kerkboekjes. Reeds vanaf de Middeleeuwen werden leren banden van folianten dikwijls voorzien van metalen sloten. Hierdoor werden de platen bij elkaar gehouden en was het boekblok beschermd tegen vocht en ongedierte. Een bijkomend voordeel van (edel)metalen sluitwerk was, dat zulke boeken – die vaak een belangrijke rol vervulden in de eredienst – extra sier en aanzien kregen. Ook boekbandjes op klein formaat (octavo) werden vanaf midden zeventiende tot eind negentiende eeuw verfraaid met – veelal zilveren – sloten, soms gecompleteerd met hoekstukken.

Dergelijke boekjes met religieuze inhoud werden gebruikt voor persoonlijke devotie en ze werden

meegenomen naar godsdienstoefeningen. Ze kwamen in vrijwel alle denominaties voor. Op joodse gebedenboekjes werd nu en dan zilveren beslag aangebracht in de vorm van een davidschild, menorah of 'kroon der wet'. Op rooms-katholieke missaaltjes, getijden- en communieboekjes werden wel zilveren crucifixen, putti of kruisjes gemonteerd. Veel protestantse bijbeltjes of psalmboekjes hadden zilver met afbeeldingen van Mozes en Aäron, aangevuld met voorstellingen van de evangelisten. Meestal echter was het design neutraal en kreeg boekzilver ornamentele, florale of zinnebeeldige decors. De vormentaal volgde de gangbare stijlperiodes, van elegant rococo, rechthoekig empire tot vloeiend biedermeier.

De lezing is gebaseerd op gegevens die Dhr. van Noordwijk sinds 1965 verzamelde, bestudeerde en heeft vastgelegd. Bij de samenstelling van zijn collectie beslagen kerkboekjes is gelet op verscheidenheid in vormgeving, ornamentiek, symboliek, oorsprong en tijdsbepaling van het zilverwerk. In 2006 is een groot deel van zijn verzameling geëxposeerd in Amsterdam (Bijbels Museum), in 2008 in Antwerpen (Zilvermuseum 'Sterckshof') en in Goes (Historisch Museum De Bevelanden) onder de titel 'Zondags Zilver'.

Dhr. van Noordwijk publiceert regelmatig in vele kunst-, antiek- en boektijdschriften; hij is lid van o.a. het Ned. Genootschap van Bibliofielen, het Belgisch-Nederlands Bandengenootschap en de Nederlandse Zilverclub.

VERSLAG DAGEXCURSIE NAAR HAARLEM OP 24 SEPTEMBER 2011

Met enige vertraging o.a. door een behoorlijke file kwam de bus aan in Haarlem en zette ons voor de deur van het Teylers Museum af waar we werden ontvangen met een heerlijke kop koffie of thee en wat lekkers erbij.

De weergoden waren ons deze dag bijzonder goed gezind. Zonnig en het werd 23 graden!

Na de koffie kregen we, opgedeeld in 4 groepen een rondleiding door het museum door een professionele gids die boeiend kon vertellen.

Het Teylers Museum is het eerste en oudste museum van Nederland en we hebben dit museum te danken aan Pieter Teyler van der Hulst, een vermogende Haarlemse bankier en zijdehandelaar.

Het was de tijd van de Verlichting en deze man had grote belangstelling voor kunst en wetenschap. Hij had geen kinderen. In zijn testament bepaalde hij dat zijn vermogen van 2

miljoen gulden (in die tijd een vermogen) moest worden ondergebracht in een stichting die de bevordering van kunst en wetenschap tot doel had. Het museum werd voor het eerst opengesteld in 1784.

Rond 12.30 uur gingen we te voet naar Restaurant/Brasserie Stempels voor een heerlijke lunch die bestond uit een paprikasoep met courgette en gerookte kalkoenfilet en zoveel heerlijk belegde broodjes als men maar wilde. Restaurant Stempels is gevestigd in het voormalige huis van de drukkerij Enschede waar o.a. al onze bankbiljetten en postzegels vandaan komen. Een prachtig gebouw.

Om 14.00 uur stonden onze gidsen voor de stadswandeling buiten bij Stempels ons al op te wachten. Eerst werd de geschiedenis van het huis van de firma Enschede verteld. Verder was er een interessant verhaal over Godfried Bomans en een vriend van hem die het dempen van de Bakenessergracht tegen hebben kunnen houden door een fictief verhaal over 100 intellectuelen te verspreiden die het dempen absoluut afraadden. Op die Bakenessergracht zagen we ook nog het oudste vrouwenhofje van Haarlem, het Dirk Bakenessehofje voor 20 vrouwen van boven de 60. Daarachter een modern hofje met werk van Joost Swarte, de striptekenaar.

Natuurlijk werd ook de geschiedenis van de beroemde St. Bavokerk verteld. Het bezichtigen moest echter bij gebrek aan tijd op eigen gelegenheid. Het is een prachtige kerk waarbij de vloer volledig uit grafzerken bestaat. In totaal zo'n 1500.

Het Christian Müllerorgel is bijna 30 meter hoog en telt 5068 pijpen. Een enorm orgel wat als toetje op de toch al lekkere taart nog eens bespeeld werd ook toen we binnen waren: Bach's Fuga. En wat een akoestiek. Mozart heeft op 10-jarige leeftijd dit orgel bespeeld in 1766.

De gids had ook veel te vertellen over de tijd dat de protestanten alle kerken van de katholieken inpikten en wat daarvan de gevolgen waren.

Daarna zochten de meesten een gezellig terrasje op wat nog niet gemakkelijk was met het mooie weer. Dankzij de zomerse temperatuur zo aan het begin van de herfst leek Haarlem wel één groot terras.

Om 17.00 uur vertrok de bus weer en om exact 18.30 uur waren we weer terug in onze eigen mooie stad.

Met hartelijke dank aan de organisatoren Joke Serraris en Willy van Beijsterveld die ons een zeer interessante en gezellige dag bezorgden.

*Tekst: Ineke de Bruijn, Corrie van Wietmarschen
Foto's: Wim van Alphen*

DIVERS NIEUWS

Fort Lunette wordt gerestaureerd

Het college van Geertruidenberg heeft op 6 september jl. besloten de restauratie van het historisch in de jaren 1837-1839 als onderdeel van het vestingstelsel van Geertruidenberg gebouwde Fort Lunette voor te laten bereiden. Uitgangspunt daarbij is dat bij de restauratie meteen wordt uitgegaan van het uitbreiden van de huidige gebruiksmogelijkheden. Het is de bedoeling om van het Fort in Raamsdonksveer een toeristisch/recreatief aantrekkelijke locatie te maken. Daarbij wordt in principe uitgegaan van het realiseren van kleinschalige horeca, met mogelijkheden voor toneel/theater en overige groepsbijeenkomsten, alsmede inrichting van de kazematten als bed & breakfast met kleine kantine als gemeenschappelijke verblijfsruimte. Een en ander met bijhorende voorzieningen, zoals verlichting, keukeninrichting, ventilatie, toiletten, natte cel etc.

De toekomstige bestemmingen en bijbehorende basisvoorzieningen c.q. mogelijkheden zullen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed worden afgestemd. Daarnaast zal een herbestemmingonderzoek door externen worden uitgevoerd, waarbij tevens de mogelijke herhuisvesting van de huidige gebruikers zal worden betrokken. De kosten van dit onderzoek zullen ten laste komen van het in de kadernota 2012 gereserveerde bedrag van € 150.000,- voor het opstellen van het projectplan versterken toeristische en recreatieve functie Donge-oeveren. www.geertruidenberg.nl

Dongha Museum heet nu De Looierij

Het bestuur van het museum legt het accent op ambacht en historie van het Oude Dongen. De leerindustrie was zeer belangrijk. De Looierij is het Dongens museum waar het leven in een gemeenschap van looiers beleefd kan worden: van koe tot schoen, over techniek en mens in een gebouw dat looien ademt. www.delooierij.nl

Maand van de geschiedenis

De 'Maand van de Geschiedenis' is het grootste historische evenement van Nederland. De hele maand oktober organiseren honderden instellingen en organisaties activiteiten voor een divers publiek.

Activiteiten zijn verspreid over heel Nederland, maar er gebeurt ook veel in Brabant. Denk bijvoorbeeld aan een theateruitvoering Gladiatoren uit Ancona, een lezing over levensverhalen en struikelstenen, diverse workshops over stambomen of een documentaire over 'Donker Oss'.

www.erfgoedbrabant.nl

Potvisskelet in Natuurmuseum Brabant

Het compleet gerestaureerde Potvisskelet maakt onderdeel uit van de tentoonstelling 'Vanitas en de verdwaalde Potvis' die vanaf 16 oktober plaatsvindt in Natuurmuseum Brabant. De afgelopen maanden is het skelet vakkundig onder handen genomen door preparateur Mickel van Leeuwen. Het skelet is ruim 15 meter lang en weegt meer dan 1000 kilo. De kop neemt een derde van het totale gewicht voor zijn rekening, zo'n 300 kilo.

Stads- en dorpsgezichten online op de kaart

Alle rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten in Nederland zijn vanaf 30 juni online in kaart gebracht. Surf naar cultureelerfgoed.nl en roep daar de kaart op in Google Earth. Zoom in op één van de 430 locaties en er verschijnt een venster met aanwijzingsbrief, begrenzingskaart en toelichting op de aanwijzing. Met deze digitaliseringsslag maakt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de gekoppelde informatie voor iedereen beschikbaar. Nuttig voor bewoners en voor professionals die zich bezighouden met ruimtelijke planning. www.cultureelerfgoed.nl

Tijdschrift Monumenten september uitgave

Herbestemming van monumenten is geen nieuw fenomeen. Al eeuwen lang krijgen gebouwen nieuwe functies en ondergaan ze daarbij aanpassingen.

Door de toenemende leegstand - met mogelijk verloedering tot gevolg - is herbestemming de laatste tijd echter een actueel maatschappelijk thema geworden. Reden voor Monumenten om stil te staan bij dit belangrijke onderwerp.

www.tijdschriftmonumenten.nl

Boeken te koop

Jan Domenie, actieve verzamelaar van items uit de geschiedenis van Geertruidenberg, biedt een aantal boeken uit zijn collectie te koop aan. U kunt contact met hem opnemen via tel. 0162-520012 of hem aanspreken op de wekelijkse maandagavond van de Kring.

Datum komende lezing OKG

De lezingen zijn op donderdag om 20.00 uur en de toegang is voor iedereen altijd gratis.

17 november 2011

15 december 2011

19 januari 2012

16 februari 2012

15 maart 2012

19 april 2012

Sluitingsdatum kopij 'Mededelingen'

31 oktober a.s.

